

Transgender Emma Laurijssens:

‘Simpelweg
mezelf
zijn, doe ik
voor het eerst’

Emma Laurijssens van Engelenhoven (1970) leidde een ‘kleurloos bestaan’ als IT-er met in haar werktas een gekoesterd geheim: eyeliner, mascara en nagellak. Tot ze halverwege de veertig, inmiddels als gescheiden vader, de sprong waagde naar een nieuw leven als vrouw. Op de drempel van de vijftig is ze gelukkig getrouwd met transvrouw Eva (1947). “We zijn gewoon opnieuw begonnen.”

TEKST: MINOU OP DEN VELDE. | BEELD: BONNITA POSTMA | VISAGIE: CARMEN ZOMERS

“Ik zie hem nog zingen op het televisiescherm: de zanger van Human League, geschminkt als half man, half vrouw. Ik was 13 en vond het gaaf! Herkenning. Dat wilde ik ook. Maar ik durfde niet.

Ik durfde het niet eens uit te spreken.

Tijdens de diagnostische fase vraagt de genderpsycholoog: hoe lang weet je al dat je je geen man voelt? Het is moeilijk om te zeggen waar het precies begint. Van kleins af aan had ik een hekel aan mijn jongensnaam. Zonder dat ik wist waarom. Ik had weinig aansluiting bij anderen. Is dat een teken van? Dat vind ik een gevaarlijke conclusie. In een familie vol vrouwen was ik de enige van wie ze dachten dat ik een jongetje was. Ik was de oudste, en qua opleiding ben ik het verst gekomen van allemaal. Dat ik anders was, was een gegeven. Rond mijn 10de vond ik meisjeskleding veel leuker. Ik begon te stotteren. Had dat er mee te maken? Misschien. Ik wist niet dat er jongetjes waren die zich een meisje voelden. Ik leefde vrij in mijn eentje. Ik werd nooit verliefd, ook niet op jongens.”

Het was eng

“Ik heb me altijd ongeveer goed gevoeld in mijn eigen lichaam maar piemel heb ik altijd rare dingen gevonden. Ik probeerde er niet erg mannelijk uit te zien. Ik droeg veel kleur, en Allstars met een plateauzool. Op zeker moment dacht ik: hier zou een panty mooier bij staan dan die lelijke dikke sokken. Zonder daar direct vrouwelijkheid aan te koppelen. Pas rond mijn 27ste kwamen er meer verhalen in kranten en tijdschriften over transgenders. Oké, dát was het dus. Maar je las ook alle problemen die ze hadden. Niet geaccepteerd worden, gepest worden, geen werk, geen relaties. Dat was eng. Ik ging wat meer uit als mezelf. Opgemaakt, vrouwenkleding. Met mijn ouders heb ik een goede band maar dit hield ik verborgen. Je familie staat het dichtst bij je, die wil je geen pijn doen. Het was

een vrij eenzame zoektocht, naar wie ik was. Op mijn 28ste leerde ik mijn huidige ex kennen. Zij zei: mijn kinderen zitten hier tegenover op school, hoe gaat de buurt reageren? Als ik echt om zou gaan. Ik vond het ook eng. Ik ging niet meer als vrouw naar buiten. Die weg was afgesloten. Als ik mijn trouwfoto's nu zie, denk ik: ik weet dat ik daar stond. Maar was ik dit wel? Een gezin stichten klonk als een goede mogelijkheid om het weg te stoppen. Misschien was het wel een fase? Had ik nu mogen proeven hoe het was, en was dat genoeg?”

Altijd twifelen

“Soms liet ik mijn nagels een beetje groeien, dan voelde ik me iets beter. De oudste van 6 vroeg: maar je bent toch geen meisje? Ik dacht: misschien wel. Op een gegeven moment doe je dat ook niet meer, voor de rust thuis, want mijn vrouw wilde er niks van weten. ‘Je lijkt wel een wijf!’ We hadden niet veel geld, dus in plaats van de kapper was het tondeuse erover en klaar. Verschrikkelijk. Ik wilde lang haar. Vanaf mijn 40ste kostte het onderdrukken me steeds meer moeite. In mijn werktas verstopte ik een make-uptasje, met wat mascara, eyeliner en nagellak. Ik gebruikte het niet eens. Het bij me hebben was al heerlijk. Dat betekende ook dat ik ineens een geheim aan het kweken was, terwijl ik dat helemaal niet wilde. Hoe gaat het? ‘O, goed.’ Maar het gaat natuurlijk niet. Je dicht het ene emotionele gat met het andere. Op een gegeven moment woog ik 140 kg. Jezelf kwijt zijn. Geen contact met je lichaam. Wat is vrouwelijkheid? De manier waarop je loopt, reageert, zit, lacht. Of je met praten gebaren maakt. Ik was altijd aan het twifelen. Een mail op het werk kostte me een uur. Dan begon ik te typen: *hoi*. O nee, hoi is te frivol, te vrouwelijk. *Dag*. Overdreven, maar dat soort twijfels werden steeds groter. Ik mag dit niet zo doen, ik mag dat niet zo doen. Ik werkte in de IT, daar sta je altijd tussen

‘Op zeker moment dacht ik: hier zou een panty mooier bij staan’

mannen. En je kunt er niks mee, dat geblaat over stereotype dingen als voetbal, auto's, bier zuipen. Een totaal andere wereld.”

Emotionele uitschieters

“Mijn ex vertrok in oktober 2012. Het ging al jaren niet goed, om allerlei andere redenen. Vlot trekken ging niet meer. Ik ben toen goed gaan nadenken. Was dit mijn kans? Ik had zo lang gedaan of ik man was. Het leek me raar om mensen nu te gaan vertellen dat ik geen man was. Misschien kon ik wel iets ertussenin? Ik kocht een skinny jeans op de

herenafdeling, en liet gaatjes schieten in mijn oren. Vlak voor Sinterklaas ging ik met de trein naar Amsterdam. De Bijenkorf in, kijken, nadenken. Twifelen bij de nagellak. Doen of niet doen? Ik waagde de stap. ‘Doe mij maar de uitgebreide manicure.’ Het was apart, aan zo'n hoog tafeltje tussen de dames. Na afloop voelde ik me opgelucht en vrolijk. Ja, die vrijheid had ik nu! Tijd om dingen te leren, en mijn omgeving te laten wennen. Naar mijn werk met make-up en gelakte nagels. Hakken aan. Stap voor stap. Het bedrijf waar ik werkte vond: prima, zolang ▶

Emma Laurijsens-van

Engelenhoven (1970) wil de wereld laten zien dat je goed bent zoals je bent. Ze is transgender, runt met haar lief Eva de website *Tnederland.nl* en was in 2019 voor D66 verkiesbaar voor het Europees Parlement.

‘Ik weet nog dat mijn ex een paar hakken vond, achterin de auto. Ze huilde’

je je werk goed doet. ‘Houd je het een beetje beschaafd?’ In de zomer van 2013 ben ik in transitie gegaan. Ik kocht een jurkje, veel te kort, en ging met een vriendin de straat op. Eng, maar er gebeurde niks. In Scheveningen gingen we bij het Kurhaus op het terras zitten. ‘Dag dames, willen jullie wat drinken?’ Ik dacht: ik moet mezelf niet langer voor de gek houden. Dit moet ik gewoon niet tegenhouden. Vrouwzijn. En toegeven dat ik dat ben.

Mijn zware baardschaduw, daar moest ik wat mee. Ontharen. Ik ben ook naar een logo-pedist gegaan. Oefenen. In 2014 ben ik aan hormonen begonnen. Opvliegers, nachtzweeten. Ik merkte dat emoties anders werkten. Dat hele vlakke, kabbelende, van dagenlang dezelfde stemming, was weg. Bij vrouwen wisselt het sneller, en heb je uitschieters. Huilen kon ik altijd wel. Maar het was fijn dat ik het niet meer weg hoefde te stoppen.

Vroeger zat ik met de kinderen in de bioscoop naar een stomme kinderfilm te kijken. Dan kwam er zo’n zielige Bambi-scène, en zat ik als stoere vader stiekem te janken in het donker.”

Geen jongen maar een meisje

“Begin 2016 heb ik een adamsappelcorrectie gekregen. De ‘v’ in mijn paspoort had ik al geregeld, op 25 juli 2014. Een belangrijke datum. Toen heb ik ook geboortekaartjes verstuurd. Voor mij is er een voor en een na. Voor mensen om mij heen ook. Op een zaterdagochtend, toen de kinderen bij me waren, heb ik gezegd: jullie hebben vast gemerkt dat ik er de laatste tijd anders uitzie. Ik denk dat ik geen jongen ben maar een meisje. ‘O.’ Mijn tweeling was 8. O, zei mijn dochter, mag ik de iPad? Zij start YouTube op en begint te typen. *Van een jongen naar een meisje*. Er kwam een documentaire van de VPRO tevoorschijn, *Van Lucas naar Luus*. Dat sloot aan bij haar wereld. Een gewoon basisschoolkind net als zij. Oké. Mijn zoon keek beteuterd. Alsof hij zich afvroeg of ik zijn papa nog was. Maar dat kwam snel goed. Het was niet makkelijk om het te vertellen. Je hebt toch het idee dat je ze wat aandoet, na zo’n hele scheiding. Mijn stiefdochter van 20 zei: dit wist ik eigenlijk wel. Het is jouw leven. Soms had ik dingen aan waarvan zij zei: daar had ik van mijn moeder niet de deur mee uit gemogen! Daar kan ze nu nog hartelijk om lachen. Kleding, uiterlijk en gedrag doe je niet in één keer goed.

Nu ik kan laten zien wie ik ben, weten de kinderen meer wat ze aan me hebben. Vroeger liet ik dit kleine stukje van mezelf zien, en nu dit (*reikt helemaal over tafel*). Tegenwoordig spreek ik me uit. Hallo, ik vind dit! Ik ben nu iemand met wie ze kunnen praten. Dat zouden ze anders nooit gedaan hebben omdat ik een stille, teruggetrokken vader was. Introvert, om onder de radar te blijven. Ik had weinig vrienden, en nul vijanden. Het werd steeds makkelijker om niet over mijn gevoelens te praten omdat daar veel dingen bij

hoorden die niet pasten in het beeld wat ik probeerde op te houden.

Ik mis niks van het man-zijn. Maar voor collega’s is niet meteen duidelijk dat ik transgender ben. Dus gaan sommigen ervan uit dat ik qua techniek dingen niet helemaal begrijp, en beginnen te *mansplainen*. Laatst stond ik op een receptie met mijn oranje trui een beetje verloren tussen de grijze pakken en de praatjes over auto’s en voetbal. Maar er wordt niet meer verwacht dat ik meedoe, dat ik er bij hoor. Dat scheelt.”

Nu ben ik er

“Mijn vader vermoedde het al een tijdje. Ik weet nog dat mijn ex een paar hakken vond, achterin de auto. Ze huilde en riep woedend: dit moeten je ouders weten! Die avond reden we naar ze toe. Mijn vader vroeg zachtjes: zit je niet gewoon in het verkeerde lichaam? Dus ik heb nee gezegd. Ik wilde zo graag ja zeggen maar ik durfde niet. Want dat zou einde huwelijk zijn. Dat was 2010. Drie jaar later, toen ik op mijn werk mijn coming-out had gehad, ben ik het mijn ouders gaan vertellen. Mijn vader zei: ik ben blij dat je het nu wel verteld hebt. En dat je er niet meer mee zit. Het was voor hem meteen goed. Vanaf die dag heeft hij in zijn telefoon mijn naam veranderd. Mijn moeder was vooral bezorgd. Nog steeds, voor de verhalen over geweld. Gaat het zo meteen wel goed met je? Hoe moet het met werk? Ze vroeg: Heb ik wat fout gedaan? Nee, dat heb je niet. Ze heeft lang moeite gehad om mij bij mijn goede naam te noemen. Dat was pijnlijk, maar ook dat is goed gekomen. Ik denk dat mijn ouders hun zoon soms wel missen. Die is er niet meer. Nu ben ik er. Dat is heel raar. Soms komt mijn vader terug waar hij gewerkt heeft, en vragen zijn collega’s, oude mannen nu, hoe het met zijn kinderen gaat. Hij zegt: voor mij is het redelijk lastig. Heb ik het dan over Emma, of niet?”

Wat een vrijheid!

“Dit jaar word ik 50. Ouder worden lijkt nog ver weg. Dat merk ik aan Eva ook. We zijn ►

Ik heb geboortekaartjes verstuurd. Voor mij is er een voor en een na'

gewoon opnieuw begonnen. Ik heb het gevoel dat ik dichterbij jongeren sta, want ik doe net als zij allerlei leuke dingen voor het eerst. Simpelweg mezélf zijn, doe ik voor het eerst. Ik durf zomaar voor een zaaltje mensen te spreken, desnoods zuig ik het uit mijn duim. Het is op allerlei vlakken een nieuw leven geworden. Maar dat betekent ook dat ik een laatbloeier ben, met een achterstand. Als ik op mijn 18de met mijn transitie was begonnen, had ik misschien, als mezelf, een andere carrière gekozen. Was ik niet vastgelopen aan de TU in Delft, tussen de mannetjes. Dan had ik psychologie gestudeerd. Een ander gezinsleven gehad. Maar ik had eerst uit te zoeken wie ik zelf was. Waar sommigen rond hun zoste mee beginnen, daar begin ik nu mee. Ik ben vorig jaar kandidaat geweest voor het Europees Parlement, voor D66. Geweldig, dat dat gelukt is! Maar laten we eerlijk zijn: op nummer 15, een echte kanshebber ben ik niet geweest.

Stel dat ik de Tweede Kamer in zou willen. Het lijkt me geweldig. Maar ik ben niet als 15-jarige lid geworden van de jongerenclub, en doorgesloopt naar de gemeenteraad. Hoe reëel is het om het op te nemen tegen der-tigers met jaren ervaring? Hoe groot is de kans dat ik dat zou halen? Niet zo groot. Maar mijn opa zei altijd: as is verbrande turf. Ik heb nog zoveel tijd. In zekere zin zijn het verloren jaren maar ik kan me niet vergelijken met de genderkinderen van nu, die met puberteitsremmers opgroeien, en makkelijker, met minder verleden zichzelf kunnen worden. Ik kan mijn verleden niet wegmoffelen en dat zou ook niet eerlijk zijn voor de mensen om me heen, die mijn verleden met mij delen. Mijn ouders weten dat ik nu een stuk gelukkiger ben. Dat ik opeens dingen voor elkaar krijg. Dingen bereik. Vroeger had ik werk en een huis, verder niet. Nu heb ik een eigen bedrijf, en ben lokaal voorzitter bij D66. Samen met Eva beheer ik *Tnederland.nl*, waar transgen-ders verhalen en advies kunnen delen. Eva en ik zijn in 2018 getrouwd. Op 11 oktober: Nationale coming-outdag. Onze liefde voelt makkelijker, ontspannener, intiemer. Ik hoef niet meer op mijn tenen te lopen. Want ik heb geen geheimen meer. Wie kan dat zeggen? Wat een vrijheid! Eva is ook als man geboren, en in transitie gegaan. Wij hoeven elkaar weinig uit te leggen.”

“Vier jaar geleden zat ik op een verjaardag op een groot kussen, wat ongemakkelijk. Ik was in Thailand geweest voor de geslachtsopera-tie en had een flinke wond. De schoonmoeder van een nicht kwam naast me zitten. ‘Hoe gaat het?’ Ik zei: het gaat wel, maar als ik stilsta bij de kassa van de supermarkt, doet dat pijn. O, zei ze, dat had ik ook na mijn totaal-ruptuur. Terwijl ik haar nauwelijks kende, vertelde zij mij ineens intieme dingen over zichzelf. Omdat zij dingen herkende. Zodra je voor het eerst zo in vertrouwen genomen wordt, denk je: wat gebeurt er? O ja. Welkom in de echte wereld. Welkom in de wereld waarin ik nu thuishoor.”